

Julija ...“ (La veille) — bolje: „prejšnji večer“, ker se vse pripoveduje v preteklosti. — Str. 306.: „... kakor bi se hotel upreti *otrplosti*“ (l'angoisse) — prav: tesnobi. — Str. 307.: „... ki bi me lahko *izdal*“ (qui pouvait me *dénoncer*) — prav: ovadil. *Fr. Sturm.* (Konec prihodnjič.)

DR. KAROL OZVALD: PRIRODOSLOVNA IN DUHOSLOVNA SMER PSIHOLOGIJE S PEDAGOŠKEGA VIDIKA. Slovenska šolska matica. Ljubljana. 1934.

V vsaki dobi ima filozofija posebne naloge, zmerom nam mora nekaj povedati o vesoljstvu, svetu, človeku in življenju. Toda zgodi se, da ji v kakšni dobi le malokdo stavlja vprašanja; seveda je kriva časih doba, ki ni v notranjem odnosu s filozofijo, časih pa je kriva filozofija sama, ki ji manjka žive sovisnosti s sodobnostjo. Sicer je rekel Hegel, da je filozofija stroga znanost in da je njen predmet samo resnica, da torej ni stvar mnenja, vere in čuvstva, temveč pojmovno spoznanje, toda duh vsake dobe neizprosno zahteva novih pojmov in novega izraza in tako mora biti tudi filozofija živa podoba časa. Tudi zanjo velja zakon zgodovinske ure. Zato se nihče ni čudil, ko je dr. Beneš v govoru ob otvoritvi filozofskega kongresa v Pragi poudaril, da mora zavzemati filozofija temeljno vodilno mesto v življenju države in človeka vobče.

Celotnost človeške osebnosti sega od vitalnih korenin, ki so predmet biologije, do najtanjših odtenkov individualnega razvoja, ki segajo že v religijo. Torej je človek prirodno in duhovno bitje, ki prelomi prirodni red z vsem, kar stori za samega sebe, ko si osvaja svet, ki ga hoče docela obvladovati. Toda vsaka zmaga mu rodi nov nemir, bojazljivo išče zmisla vsemu svojemu delu. V tem je morda še večji vir religioznega čuvstvovanja kakor v spoznanju nepopolnosti sveta in življenja. Psihologija postane izrazita znanost v kulturno visokih dobah, drugače pa je vselej bolj znanje kakor znanost o človeški duši. Človek hoče zmerom spoznavati samega sebe, oziroma, kakor bi se še drugače reklo, človek hoče živeti brez razočaranj nad samim seboj. Hoče pa spoznati tudi druge ljudi, časih zato, da jih preoblikuje. Da se je podoba dandanašnjega človeka tako predružačila, temu ni iskati vzroka samo v zmagi tehnike nad vsemi dosedanjimi nazori o času, prostoru, tempu gibanja, delovnimi metodami itd. To je samo glavni vnani simptom. Kulturno važnejši del procesa tehničiranja se namreč odigrava v izoblikovanju in poduhovljenju novih oblik mišljenja in praktičnega dejanja. Ta proces ima seveda tudi negativno stran: mlajša, strukturno drugačna generacija se bori za nov svet oblik, stara družba pa se v marsičem razkraja, forme postajajo prazne, morale brez moči, najboljši posamezniki brez upoštevanja. Oblikuje se nov človek.

Kant je rekel, da je človek samo to, kar stori vzgoja iz njega. Ni res, da bi samo vzgoja slonela na kulturi, temveč tudi kultura sloni na vzgoji. Po tej dialektiki je tudi vzgoja važen činitelj, ki preobraža človeka in z njim dobo. Vzgoja je sprejemanje in dajanje, vdihavanje in izdihavanje duhovnega etra.

Nova knjiga univerzitetnega profesorja dr. Karla Ozvalda „Prirodoslovna in duhoslovna smer psihologije s pedagoškega vidika“ je načela pri nas važno vprašanje, ki pa ga bo v vsej širini in globini razumel le tisti, ki pozna tudi „Osnovno psihologijo“, delo istega avtorja. Prirodoslovna smer psihologije trdi, da je doživljaj psihično nedeljiva prvina, podobno kakor je atom fizičnemu svetu, za duhoslovno usmerjenega psihologa pa je nedeljiva prvina

individuum. Jasno je, da se s teh različnih vidikov rode različna spoznanja in svojevrstni pomen obeh smeri za vzgojo.

Psihologija je vzgojstvu važna svetovalka, kajti v pedagoški praksi in teoriji je nujno potrebno uvaževanje duševnega življenja. Psihološko spoznavanje je tesno zvezano s pedagoškim oblikovanjem. Zanimiva in pregledna je Ozvaldova delitev posameznih smeri v sodobni psihologiji. Pisec poda označbo prirodoslovne psihologije, ki hoče spoznavati duševnost po eksaktnih metodah in kot nekakšna fizika duševnega življenja proučuje samo duševni skelet človeka. Ima pa ta smer za seboj petdeset let uspešnega razvoja in je postala že klasična šola v sodobni psihologiji. S pridom nam streže, kadar vprašamo, kakšne lastnosti imajo razne strani naše duše in po kakšnih zakonih delujejo te strani. Vzgoji pomaga zlasti pri razvoju individualnih sposobnosti človeka.

Posebej se loteva Ozvald psihoanalize, katere osrednja os je spodnja zavest in njena dinamika. Freud loči dvoje neenakih polovic v človeški duševnosti: manjšo, jasno zavest, in večjo, spodnjo zavest (ta lepa izraza uporablja Oton Župančič v prevodu Sage o Forsytih). Adlerjeva individualna psihologija pa naglaša v duševnem razvoju človeka vpliv socialnega okolja ter podčrtava celotnost človeške duševnosti. Obe prinašata mnogo novih, pedagoško važnih spoznanj za razumevanje mlade duše, zlasti njene gonske strani. Obe sta nekako na prehodu med prirodoslovno in duhoslovno psihologijo.

Duhoslovni psihologiji je izhodišče totalnost duše, ki ima svojevrstno zasnovo, po kateri gre tej psihologiji pred vsem drugim za spoznavanje poedinca, ko bi ga rada tako in toliko spoznala, da bi ga bilo mogoče obvladati. Hoče ga razumeti zlasti v njegovem razmerju do duhovnega in kulturnega sveta. Vzgojno prizadevanje mora poskrbeti, da mladina rase organsko v celotno kulturo in civilizacijo svoje dobe. Pripraviti mora človeka za opravljanje kulturnega dela, za katero je važno teženje od nižjih k višjim vrednotam. Ozvald nam je v tej knjižici pokazal, da imamo v prirodoslovni in duhovni psihologiji dvoje vrst znanja o psihološko-antropološki strani človeka. Na koncu knjige je navedena obilna literatura.

Knjiga je pisana jasno in v lepem jeziku. Izšla je kot redna publikacija Slovenske šolske matice v Priročni pedagoški knjižnici. Najnovejše delo profesorja Ozvalda je zbudilo zaradi aktualnosti problema, ki ga obravnava, dosti zanimanja. Originalnost njegovih misli pa dokazuje dejstvo, da je objavila svetovno znana in priznana nemška revija „Die Erziehung“ podrobnejši izvleček te knjige.

Franc Bajd.

„KNJIŽEVNI HORIZONTI.“ Zagrebačka književna revija. Uredio Ladislav Žimbrek. Zagreb. 1934.

Nastop literarne revije, kakršna so „Književni Horizonti“, je treba gledati iz perspektive zagrebskih književnih razmer. Kakor je pravilno poudaril urednik, je vsak literarni list samostojno živo bitje. List je organizem, ki rase iz določenih književnih tal, iz odrejenih socialnih in kulturnih relacij, s katerimi je povezan genetično in vzročno in na katere spet kot del njihove idejne vrhnje zgradbe po dialektičnih zakonih medsebojnega vplivanja učinkuje tudi sam. V tolikanj razrvani književni sredini, kakor je zagrebska, je pojav književnega glasila z reformatorskimi težnjami nujen in razumljiv. „Ovu reviju“, piše urednik, „pokreće književna potreba savremenog književnika . . . da bi uzmgli manifestirati svoje poglede na savremenu književnu i društvenu stvarnost . . .